

دانشکده اخلاق
رشته تربیت اخلاقی
پایان نامه کارشناسی ارشد

مداخله‌های شیطان در فرایند تربیت اخلاقی از منظر قرآن

استاد راهنما:
حجت الاسلام و المسلمین دکتر صادق کریم زاده

دانش پژوه:
روح الله شهریار

دی ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده اخلاق
رشته تربیت اخلاقی
پایان نامه کارشناسی ارشد

مداخله‌های شیطان در فرایند تربیت اخلاقی از منظر قرآن

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر صادق کریم زاده

دانش پژوه:

روح الله شهریار

دی ۱۳۹۸

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب روح الله شهریاری فرزند ابراهیم متولد ۱۳۶۶ به شماره شناسنامه ۱۲۷ صادره از زابل به شماره دانش پژوهی ۹۵۱۱۲۰۰۴ رشته تربیت اخلاقی متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک همسطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضاء

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

اینجانب روح الله شهریاری دانش پژوه رشته تربیت اخلاقی مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع:

مداخله های شیطان در فرایند تربیت اخلاقی از منظر قرآن

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.

۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:

«کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته است که در سال در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی آقای و مشاوره آقای از آن دفاع شده است».

۳. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضاء

تقدیم به :

پای ملخی پیش سلیمان بردن عیب است و لکن هنر است از موری

اگر این کار ناقابل ثوابی دارد هدیه می‌کنم به ساحت **حضرت زهرا ی مرضیه** (سلام الله
علیها) و ارواح همه شهدای والا مقام اسلام مخصوصا روح شهید سردار **حاج قاسم**
سلیمانی عزیز.

به امید گوشه چشمی....

تشکر و قدردانی:

لازم می‌دانم از زحمات استاد راهنمای ارجمندم جناب حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر صادق کریم‌زاده (زیدعزه) که با لطف و صبر خطاهای مرا تذکر داده و قدم به قدم یاری‌ام کردند تشکر و قدردانی کنم. از خداوند متعال تمنا دارم بر توفیقات ایشان بیفزاید.

همچنین تشکر می‌کنم:

از صبر و محبت همیشگی همسرم که هرچه دارم از محبت‌های اوست.

چکیده

این پژوهش به بررسی مداخله های شیطان در فرایند تربیت اخلاقی از منظر قرآن پرداخته است. رویکرد پژوهش به بررسی موضوع، کیفی و از نوع تحلیل محتوا به معنای عام آن است. یافته های پژوهش نشان می دهد که شیطان در حوزه شناختی از روش های تضعیف قوه تعقل، نشان دادن ضعف ها، ایجاد غفلت و فراموشی، ایجاد شک و تردید در ارزش های اخلاقی، تفسیر به رای فرمان های خداوند، صحنه پردازی، دادن وعده و وعید، سرگرم کردن و ابتلای به آرزوهای طولانی دنیوی، به راه انداختن مجادله در بین مومنان، ایجاد نوآوری و بدعت در ارزش های اخلاقی، ترویج خرافات و امور موهوم و ایجاد مغالطه در مسیر شناخت و رشد هویت حقیقی مرتبی استفاده می کند. عمده روش های شیطان در حوزه گرایش ها اظهار خیرخواهی، زینت دادن افکار و عقاید باطل، امکانات مادی، و اعمال زشت، تحریک میل جاودانگی، برانگیختن حسد، تحریک قدرت طلبی، ایجاد حزن و افسردگی، ایجاد بغض و کینه و ابتلای به امور باطل و سرگرم کننده می باشند. یافته های پژوهش همچنین، نشان داد شیطان تنها به عنوان مانع تربیتی محسوب نمی شود بلکه نقش ناخواسته او به نوعی منجر به کارکردهای مثبت در فرایند تربیت اخلاقی از قبیل ابصار دل، وسیله آزمایش بودن و پناه بردن فرد به حریم خداوند می شود.

واژگان کلیدی: شیطان. ابلیس. روش. تربیت اخلاقی. عامل. مانع.

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات	۱
۱-۱. مقدمه	۲
۲-۱. بیان مسأله	۴
۳-۱. اهمیت و ضرورت پژوهش	۵
۴-۱. سوالات پژوهش	۶
۵-۱. اهداف پژوهش	۶
۶-۱. پیشینه پژوهش	۶
۱-۶-۱. معرفت علمی موجود	۷
۲-۶-۱. بررسی پژوهش های موجود	۸
۷-۱. روش پژوهش	۹
۸-۱. مفاهیم اصلی پژوهش	۹
۱-۸-۱. تربیت	۱۰
۲-۸-۱. اخلاق	۱۲
۳-۸-۱. تربیت اخلاقی	۱۳
۴-۸-۱. شیطان	۱۴
فصل دوم: مبانی نظری پژوهش	۱۸
۱-۲. جایگاه شیطان در هستی	۱۹
۱-۱-۲. شیطان در ادیان توحیدی	۲۰
۲-۱-۲. ماهیت و چیستی شیطان	۲۴

- ۲۵..... ۱-۲-۱-۲. دیدگاه های محققان مسلمان در رابطه با ماهیت شیطان
- ۲۵..... ۱-۱-۲-۱-۲. نمادین و تمثیلی بودن شیطان
- ۲۷..... ۲-۱-۲-۱-۲. حقیقی و واقعی بودن شیطان
- ۲۷..... ۱-۲-۱-۲-۱-۲. شیطان، شانی از شوون درونی انسان
- ۳۰..... ۲-۲-۱-۲-۱-۲. شیطان، حقیقی و مستقل از نفس انسان
- ۳۱..... ۲-۲-۱-۲. مبنای مورد پذیرش پژوهش
- ۳۵..... ۲-۲. چارچوب مفهومی تربیت اخلاقی
- ۴۰..... فصل سوم : مداخله های شیطان در تغییر شناخت های تربی
- ۴۱..... ۱-۳. ساز و کار مداخله های شیطان در تربیت اخلاقی
- ۴۳..... ۲-۳. مداخله های شیطان در تغییر شناختها
- ۴۵..... ۳-۳. روشهای مداخله شیطان در بینش های تربی
- ۴۵..... ۱-۳-۳. ایجاد مغالطه هویتی
- ۴۸..... ۲-۳-۳. ترویج خرافات
- ۵۰..... ۳-۳-۳. ایجاد نوآوری (بدعت)
- ۵۲..... ۴-۳-۳. به راه انداختن مجادله
- ۵۴..... ۵-۳-۳. ابتلای به آرزوها (آرزوسازی)
- ۵۵..... ۶-۳-۳. دادن وعده و وعید
- ۵۸..... ۷-۳-۳. صحنه پردازی
- ۵۹..... ۸-۳-۳. ایجاد شک و تردید
- ۶۱..... ۹-۳-۳. تفسیر به رای اوامر و نواهی خداوند

- ۳-۳-۱۰. ایجاد غفلت و فراموشی..... ۶۲
- ۳-۳-۱۱. نشان دادن ضعف های انسان..... ۶۵
- ۳-۳-۱۲. جن زدگی (خبط)..... ۶۶
- فصل چهارم : مداخله های شیطان در تغییرگرایش های تربی..... ۶۷
- ۴-۱. مداخله های شیطان درگرایش ها..... ۶۸
- ۴-۲. روشهای مداخله شیطان در گرایش های تربی..... ۶۹
- ۴-۲-۱. ترساندن..... ۶۹
- ۴-۲-۲. زینت دادن..... ۷۰
- ۴-۲-۲-۱. زینت دادن اعمال زشت..... ۷۲
- ۴-۲-۲-۲. زینت افکار و عقاید باطل..... ۷۳
- ۴-۲-۲-۳. جلوه دادن امکانات مادی..... ۷۴
- ۴-۲-۳. اظهار خیر خواهی..... ۷۵
- ۴-۲-۴. تحریک میل جاودانگی..... ۷۶
- ۴-۲-۵. برانگیختن حسد..... ۷۷
- ۴-۲-۶. تحریک قدرت طلبی..... ۷۸
- ۴-۲-۷. ایجاد حزن و افسردگی..... ۸۰
- ۴-۲-۸. ایجاد بغض و کینه..... ۸۱
- ۴-۲-۹. ابتلای به امور باطل (موسیقی و غنا)..... ۸۳
- ۴-۳. کارکردهای مثبت شیطان در فرایند تربیت اخلاقی..... ۸۴
- ۴-۴. نتیجه گیری..... ۸۸
- منابع و مآخذ..... ۹۳

